

IZPIT IZ MATEMATIKE III

8. september 2009

1. Podana je krivulja

$$\vec{r}(t) = (\sqrt{2} \operatorname{ch} t, \sin t + \cos t, \sin t - \cos t)$$

in točki $T_1(\sqrt{2}, 1, -1)$, $T_2(\frac{5\sqrt{2}}{4}, \sin(\log 2) + \cos(\log 2), \sin(\log 2) - \cos(\log 2))$.

- (a) Določite enačbo tangentne premice na krivuljo $\vec{r}(t)$ v točki T_1 .
(b) Izračunajte dolžino loka krivulje $\vec{r}(t)$ med točkama T_1 in T_2 .

Rešitev.

- (a) Točka T_1 je jasno dosežena pri $t = 0$. Tako dobimo

$$\begin{aligned}\dot{\vec{r}}(t) &= (\sqrt{2} \operatorname{sh} t, \cos t - \sin t, \cos t + \sin t) \\ \dot{\vec{r}}(0) &= (0, 1, 1)\end{aligned}$$

Enačba iskane premice se tako glasi $x = \sqrt{2}$, $y - 1 = z + 1$.

- (b) Točkama T_1 in T_2 pripadata $t_1 = 0$ in $t_2 = \log 2$. Tako dobimo

$$\begin{aligned}ds &= \sqrt{\dot{\vec{r}}(t) \cdot \dot{\vec{r}}(t)} dt = \sqrt{(\sqrt{2} \operatorname{sh} t)^2 + (\cos t - \sin t)^2 + (\cos t + \sin t)^2} dt = \\ &= \dots = \sqrt{2 \operatorname{sh}^2 t + 2} dt = \sqrt{2(\operatorname{sh}^2 t + 1)} dt = \sqrt{2 \operatorname{ch}^2 t} dt = \sqrt{2} \operatorname{ch} t dt \\ s &= \int_0^{\log 2} ds = \int_0^{\log 2} \sqrt{2} \operatorname{ch} t dt = \sqrt{2} \operatorname{sh} t \Big|_0^{\log 2} = \sqrt{2} \frac{e^{\log 2} - e^{-\log 2}}{2} = \\ &= \sqrt{2} \frac{2 - \frac{1}{2}}{2} = \frac{3\sqrt{2}}{4}\end{aligned}$$

2. Izračunajte ploščino območja, določenega z

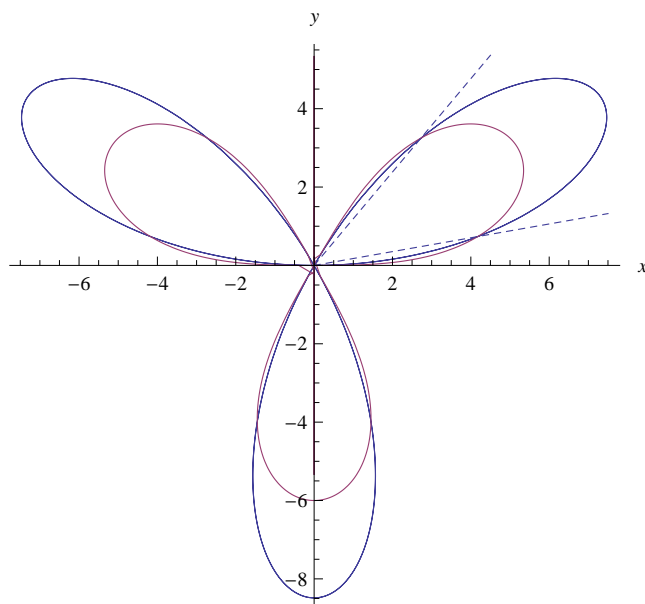
$$6\sqrt{\sin 3\varphi} \leq r \leq 6\sqrt{2} \sin 3\varphi.$$

Območje najprej skicirajte!

Rešitev. Najprej opazimo, da je zaradi simetričnosti dovolj gledati le prvi kvadrant (in nato rezultat enostavno pomnožimo s 3).

Krivulji se sekata, ko velja

$$\begin{aligned}6\sqrt{\sin 3\varphi} &= 6\sqrt{2} \sin 3\varphi \\ \sin 3\varphi &= 2 \sin^2 3\varphi \\ \sin 3\varphi (1 - 2 \sin 3\varphi) &= 0\end{aligned}$$

Z upoštevanjem, da gledamo le prvi kvadrant, dobimo

$$\begin{aligned} 3\varphi = 0 & \longrightarrow \varphi = 0 \\ 3\varphi = \frac{\pi}{6} & \longrightarrow \varphi = \frac{\pi}{18} \\ 3\varphi = \frac{5\pi}{6} & \longrightarrow \varphi = \frac{5\pi}{18} \end{aligned}$$

Tako dobimo

$$\begin{aligned} S &= 3 \int_{\frac{\pi}{18}}^{\frac{5\pi}{18}} d\varphi \int_{6\sqrt{\sin 3\varphi}}^{6\sqrt{2}\sin 3\varphi} r dr = 3 \int_{\frac{\pi}{18}}^{\frac{5\pi}{18}} \left(\frac{r^2}{2} \Big|_{6\sqrt{\sin 3\varphi}}^{6\sqrt{2}\sin 3\varphi} \right) d\varphi = \\ &= 54 \int_{\frac{\pi}{18}}^{\frac{5\pi}{18}} (2\sin^2 3\varphi - \sin 3\varphi) d\varphi = 54 \int_{\frac{\pi}{18}}^{\frac{5\pi}{18}} (1 - \cos 6\varphi - \sin 3\varphi) d\varphi = \\ &= 54 \left(\varphi - \frac{\sin 6\varphi}{6} + \frac{\cos 3\varphi}{3} \right) \Big|_{\frac{\pi}{18}}^{\frac{5\pi}{18}} = 15\pi - 3\pi + \frac{9\sqrt{3}}{2} + \frac{9\sqrt{3}}{2} - 9\sqrt{3} - 9\sqrt{3} = \\ &= 12\pi - 9\sqrt{3} \end{aligned}$$

3. Določite parameter a tako, da bo krivuljni integral

$$\int_C \left(2x - \frac{a \cos z}{x}, \frac{z}{1 + y^2 z^2} + \frac{2 \cos z}{y}, \frac{y}{1 + y^2 z^2} - (a^2 - 2) \log(xy) \sin z \right) \cdot d\vec{r}$$

neodvisen od poti in ga za primer, ko je C poljubna krivulja od točke $T_1(1, 1, 1)$ do točke $T_2(2, \frac{1}{2}, 0)$, izračunajte.

Rešitev. Vemo, da je krivuljni integral $\int_C \vec{V} \cdot d\vec{r}$ neodvisen od poti, ko velja $\text{rot } \vec{V} = \vec{0}$. Torej mora v našem primeru veljati

$$\left(-\frac{(a^2 - 4) \sin z}{y}, \frac{(a^2 + a - 2) \sin z}{x}, 0 \right) = (0, 0, 0),$$

kar je res, ko velja $a^2 - 4 = (a - 2)(a + 2) = 0$ in $a^2 + a - 2 = (a + 2)(a - 2) = 0$. Tako dobimo $a = -2$.

Za izračun dobljenega integrala najprej izračunamo potencial vektorskega polja \vec{V} :

$$\begin{aligned} \int \left(2x + \frac{2 \cos z}{x} \right) dx &= x^2 + 2 \cos z \log x + D(y, z) \\ \int \left(\frac{z}{1 + y^2 z^2} + \frac{2 \cos z}{y} \right) dy &= \arctan(yz) + 2 \cos z \log y + D(x, z) \\ \int \left(\frac{y}{1 + y^2 z^2} - 2 \log(xy) \sin z \right) dz &= \arctan(yz) + 2 \log xy \cos z + D(x, y) \\ u &= x^2 + 2 \log xy \cos z + \arctan(yz) + D \end{aligned}$$

(Upoštevali smo dejstvo $\log x + \log y = \log xy$.) Vemo, da je iskani integral enak

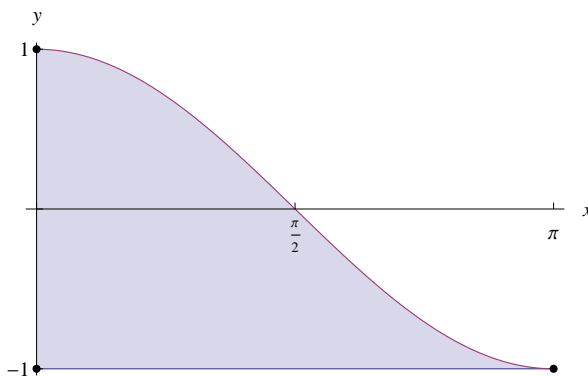
$$u(T_2) - u(T_1) = 4 - \left(1 + \frac{\pi}{4} \right) = 3 - \frac{\pi}{4}$$

4. Vzemimo točke $T_1(0, -1)$, $T_2(\pi, -1)$, $T_3(0, 1)$. S pomočjo Greenove formule izračunajte integral

$$\int_C \left(\frac{y^2}{x+1} - 2xy \right) dx + (2y \log(x+1) + 6y \cos x) dy,$$

kjer je krivulja C pozitivno orientirana in sestavljena iz daljice od točke T_1 do točke T_2 , krivulje $y = \cos x$ od točke T_2 do točke T_3 in daljice od točke T_3 do točke T_1 .

Rešitev. Označimo $P = \frac{y^2}{x+1} - 2xy$ in $Q = 2y \log(x+1) + 6y \cos x$.

Iskani integral se nam po Greenovi formuli prevede do

$$\begin{aligned}
 \iint_D (Q_x - P_y) dx dy &= \int_0^\pi dx \int_{-1}^{\cos x} (2x - 6y \sin x) dy = \\
 &= \int_0^\pi (2xy - 3y^2 \sin x) \Big|_{-1}^{\cos x} dx = \\
 &= \int_0^\pi (2x \cos x - 3 \cos^2 x \sin x + 2x + 3 \sin x) dx = \\
 &= (2 \cos x + 2x \sin x + \cos^3 x + x^2 - 3 \cos x) \Big|_0^\pi \\
 &= \dots = \pi^2
 \end{aligned}$$

5. Izračunajte kompleksni integral

$$\int_{|z-2-2i|=\frac{5}{2}} \frac{8}{z(z-2)^3(z-2i)} dz,$$

kjer je integracija v pozitivni smeri.

Rešitev. Iz teorije vemo, da je dovolj gledati residuume v singularnostih znotraj integracijskega območja, torej le v $z = 2$ in $z = 2i$. Označimo $f(z) := \frac{8}{z(z-2)^3(z-2i)}$.

$$\begin{aligned}
 \operatorname{res}_{z=2i} f(z) &= \lim_{z \rightarrow 2i} f(z)(z-2i) = \lim_{z \rightarrow 2i} \frac{8}{z(z-2)^3} = \\
 &= \frac{8}{2i(2i-2)^3} = \frac{1}{2i(i-1)^3} = \frac{1}{-4+4i} = \frac{-4-4i}{16+16} = -\frac{1}{8} - \frac{i}{8} \\
 \operatorname{res}_{z=2} f(z) &= \frac{1}{2} \lim_{z \rightarrow 2} (f(z)(z-2)^3)'' = \frac{1}{2} \lim_{z \rightarrow 2} \left(\frac{8}{z(z-2i)} \right)'' = \frac{1}{2} \lim_{z \rightarrow 2} \left(\frac{-16z+16i}{(z^2-2iz)^2} \right)' \\
 &= \frac{1}{2} \lim_{z \rightarrow 2} \frac{-16(z^2-2iz)^2 - (-16z+16i)2(z^2-2iz)(2z-2i)}{(z^2-2iz)^4} = \\
 &= \frac{1}{2} \frac{-16(4-4i)^2 - (-32+16i)2(4-4i)(4-2i)}{(4-4i)^4} = \\
 &= \frac{1}{2} \frac{-(1-i)^2 - (-2+i)(1-i)(2-i)}{(1-i)^4} = \frac{-(1-i) - (-2+i)(2-i)}{2(1-i)^3} = \\
 &= \dots = \frac{2-3i}{-4-4i} = \frac{(2-3i)(-4+4i)}{16+16} = \dots = \frac{1}{8} + \frac{5i}{8}
 \end{aligned}$$

Iskani integral je tako enak

$$\begin{aligned}
 \int_{|z-2-2i|=\frac{5}{2}} f(z) dz &= 2\pi i (\operatorname{res}_{z=2i} f(z) + \operatorname{res}_{z=2} f(z)) = \\
 &= 2\pi i \left(-\frac{1}{8} - \frac{i}{8} + \frac{1}{8} + \frac{5i}{8} \right) = 2\pi i \frac{i}{2} = \\
 &= -\pi
 \end{aligned}$$